

NAAIZMERSTULE.

Zwaigznites.

Stósti un pòsokas.

w Izdewia Ed. KOZLOWSKIS.

Bara. Thaneau

Rezeknè.
1923 g.

Drukots tipografijā „Gromota“ Rezeknē.

SATURS

Zylaceitá i Zaltgaļveitá	5
Aizbūrtīs saulis spaits	9
Naktineica <i>(Zīdunis 3 1927)</i>	13
Vysbolis	17
Sudobra lileja <i>(Tāvu zemes kalendars 1966)</i>	24

Zylaceitá i Zaltgaļveitá

Vīnā cīma molā, mozā ustabenī dzeivōja div mozys rāitineitis: Zylaceitá i Zaltgaļveitá. Jōs beja bōrineitis. Zylaceitái beja ļūti skaistys zylys actenis. Nu jōs actenōm vysod speidāja žālsirdeiba, mīleiba i pacīteiba. Zaltgaļveitái beja skaisti zalta mateni. Ļaudš mīļōja tōs rāitinis i cytā vōrdā jōs nasaucá. Māitineitis ari mīļōja vysus i paleidzāja vysim. Cīmā beja daužz mozu bārnu. Mōtis, īdamys iz dorbim, atstōja bārnu ustobā, iz pogolma. Zylaceitá ar Zaltgaļveiti gryuta dorba naspāja strōdōt, a pašyupōt, pakavāt mozus bārnu, pasnāgt slymijam iudinā glōzi jōs spēja i vysod ar pīcu tū darāja. Partū ļaudš dāvá jōm maizis, pīna, sašyva lynu krekleņus — i bōrineiņom tō pītyka. Jōs jutōs laimeigys. I nivīns jōs nabōrā. Kai ta var bōrt bārnu, kurs, kai zvaigzneitá, speiđ tymsijā bādu koktā, kai eņgeleitš pīrcynoj, slauka skuřnu osorys? I naviņ tymā cīmā, a vysā apkōrtnī zynōja par mozōm bōrineiņom. Sīvītis, kam beja mozi bārni voi sliminīks

sātā, meklāja, saucā iz sevim Zylaceiti voi Zaltgaļveiti i drūši izticāja jōm sovus mīlōkūs. Zynōja, ka nivīns tai jauki naprīcynoj, našyupoj bārna, nivīns tik mīleigi naapkūp slymō, kai tōs maitinis. I bōrineitis beja laimeigys. Laimeigys jutōs na tō deļ, ka jōs var ļaudim lobu darāt, bet jōm rōdājās, ka moz loba dora i gribājās vāļ vairōk atnāst pīrcys, jaukuma. Tá jōs varēja pīrcynōt tik apleicejūs bārnus, a voi tod cytur nav bārnu? Voi ta cytur nav slymu?

Kaidā vosorys vokorā, kod mōtis jau beja atgōjušys nu dorba i maitiņom vairs navajdzāja šyupōt, pīrcynōt jūs bārnu, obejis atsasāda iz slīkšná i, vārdamōs zvaigžņōs, runōja, kai bȳtu vairōk atnāst ļaudim pīrcys.

— Zyni, mōseņ, — runōja Zylaceitá, — as dzierdieju, ka tī aiz lelō meža dzeivoj gudrō çoceitá. Īsim iz jū. Jei izmōcās mȳsus, kai vairōk loba darāt.

— Labi, ĩsim, a voi mās jū atrassim? — šaubājās Zaltgaļveitá.

— Mienestenš rōdās mums ceļu, — drūsynōja Zylaceitá.

— Mienestenš? A-a, eukur jys! Skotīs, mōseņ, cik mienestenš mīleigi iz mȳsim verās, — runōja Zaltgaļveitá. — Varbȳt padzierdá mȳsu runu i aicynoj ar sevim. To ĩsim. —

— Īsim. —

Maitinis, pajámá pa maizis gabalenám, pōrmátá krystu i laidās celā. Ilgi jōs gōja pa tū ceļu, kur mienestenš maun, a ustabenis vys narádzāja. Jau soka šaubātīs, voi atrass lobū çoceiti. Tá stidzená beidzās i umai maitinis nūstōja pret mozu

ustabeni. Tei grīzās iz vystys kōjom. Bōl̄ys mienestenš nūstōja taišni viers jumta. Maitinis naspāja atsajāgt, kai pret sevim īraudzāja ļūti nagleitu vāci. Tai beja gars, leiks daguns, treisūšs zūds, siermi moti. Jei stōvāja iz slīkšnā i treisūšom rūkom turājās aiz vāzys. Maitinis nūzabeida. Jōs dūmōja, ka tei čoceitā b̄ys gleitōka. Zylaceitā paṭ jau gribāja raudōt, nu bailis i Zaltgaļveitā slāpās aiz mōsys.

Váceitā pyrmō sōka runōt.

— Nazabeistit, mozōs. Zynu, kō jiuš iz šani atgōjat, zynu, kai jiusus sauc. Tu esi Zylaceitā, a jei — Zaltgaļveitā. Redzit, nazabeistit.

Niu maitinis drūsōk pazavārā i Zylaceitā teicā:

— Čoceit, ka zyni, kō mās šur gōjam, to pasoki, kai vairōk ļaudim loba darāt, — runōja Zylaceitā i Zaltgaļveitā pībiļdāja:

— Mās gribātu, ka vysi bārni pīrcōtūs.

Váceitā pasmeignāja i teicā:

— Labi, mozōs, b̄ys kai jiuš grybot. Niu asot pīkusušys. Īsim munā ustabenī. Tī labi atsapyussit, tī atrassit, kō meklājat. Váceitā īvādā maitinis sovā ustabenī. Ustabenā otkon soka grīztīs iz vystys kōjom, mienestenš pasmeignāja i aizgōja sovu ceļu, a maitinis iz cīmu jau naatsagrīzā. Kas ar jōm nūtyka? Kur jōs palyka? Tō nivīns namōcāja pascāt. Tik iz reita, kod bārni cālās i izskrāja ōrā, īraudzāja, ka vysa pļova kai nūsāta zylom i dzaltonom pučom. Kas pīsāja cik dauḗz pučeišu? Ekur pīrcys! B̄ys nu kō vaiņuceņus peiṭ, b̄ys ar kū puškōtīs. I na viņ bōrineišu

cīma pļovā, a vysur, pa vysom pļovom, umai par vīnu nakti
pīauga daudzums zyļu, dzaltonu puču. A kur palyka Žylaceitá ar
Zaltgaļveiti? Kas atminās?

Aizbūrtis saulis spails

Beja ļūti jauks agrō zīdūnā reits. Sauleitá tik mīly glōstāja tik kū nu zam lads vōka atbreivōtū zámi, ka tei pakustāja, leidz kai pazamūda nu dzilá mīga i syutāja sauleitái pretī sovus bārnus — zaļu zōleiti, pumpureišus, dažus zīdeņus.

Jau vijōleitá, vysbolá i boltō viejineica cālá pret sauli sovys mozōs gaļvenis i sauleitá mīly tōs skūpstāja. Vysbolá i boltō viejineica tai nūmīļōja sauleiti, ka, tai aizlaižūtīs, skumeigi nūkōrá gaļvenis, samīdzá skaistōs lapenis, slāpá tōs zam zaļu mieteleišu i tai gaidāja nōkuša reita. I kai tik reita sauleitá sōka siļdāt, kai tik soka syutāt sovus bārnus — mozus spaitēņus iz zámi, jauki zīdeni otkon palyka pīceigi, cālá gaļvenis iz augšu, vārá valī zaļūs mieteleišus i otkon skatājās saulái acīs. I tai beja kotru reitu, kotru vokoru. Reitā Sauleitá-māmená syutāja mozus spaitus iz zámi, iz pučeitōm, vokorā, aizīdama aiz jyurenis vādá leidza sovus mīluļus. A voi zynot, kas ļaizi nūtyka ar vīnu mozu

spaiteni? Sauleitá-māmená, salasiejusá šur tur izskraidiejušūs bārnus, jau īsāda zalta laivenī i braucá par plotū jyuru. Jau beja natoļ ūtrīs jyurys krots, kod Sauleitá pamanāja, ka tryukst vysmozōkō dielená lutekleiša. Tō vysod sauleitá stypri sorgōja, jo mozōkīs spaitenš beja lels sovaidnīks. Jys parosti takalāja pa taidom zámis maleņom, kur cyti, vacōkī brōli nagōja. Mozijam patyka, pareizōk žāl beja aplaistu staignu pūru i pļovu. Jys, bīži viņ, nūstōjš kur iz kryusnenis voi iz pūra molys kryuma zarená dūmōja, kai tōs vītenis īrust, kai skaistynōt.

Beja aicynōjš dažys pučis, a tōm nazagribāja atstōt maigū pļaveni voi skaistū bierzeiti i ,ka kura paklausāja mozō spaitená, to ilgi nazīdāja, nūlīcá gaļveni, kryta pūra zōlī i vairs nazacālá.

Spaitenš vairs nazynōja kū darāt. Skotūtīs iz tukšu staignumu jam sōpāja mozō sirsnená.

Řazi jys tai aizadūmōja, ka patš nadzierdāja Saulis-mōtis saucīná i palyka iz kryusnenis tupādams.

Jau beja tymsa naktš, kod jys mūdōs nu sovom dūmom. Gribāja skrīt pec mōtis i brōleišu, a tymsā nazynōja celá. Gribāja saukt, a kas niu jū dziedās? Saulá-mōtá ar cytim spaitenim jau seņ duš aizjyuru solā. Spaitenš gribāja raudōt, bet bolta, jauka burvá nūstōja jam preteim, pacālá zalta viezeni, pīzadyurá pi sprūgōtōs spaita gaļvenis i teicá:

— Mozū spaiten, as asu aplaistū pļovu i pūru vaļdineica. Tu vysod gribieji skaistynōt munu nabadzeigū kienisti i tō pec as aizturieju tevi. Niu tu vysod paliksi tá viers zámis, skaistynōsi

aplaistōs, mitrōs pļovys, pūrus i azaru molys, kur pučis naaug. Šudiņ tu paliksi par plotu pūra lopu zīdu. —

Burvá beidzá runōt i mozīs spaitenš nazkur izgaisa.

Ūtrā reitā, kod sauleitá atleigōja nu aiz plotōs jjurys, tivleņ sōka meklāt mozōkō dielená. Vyspyrms jei pazaskatāja aplaistijā mitrijā, staignā zámī, pļovā. Jai preti nu pļovys mitrumā cālā gaļveni skaists, opols, pīcom zalta lapeņom zīdenš. Apleik ap mozū zīda sirsneni, leidzeigi saulis spaitim, stīpās pret sauli mozi dīdzeni. Zīdenš leidz kai runōja iz sauli:

— Māmeņ, as asu tovs mozōkīs dielenš. Burvā pormeja mani par zīdu. Niu as nanūskrīšu iz tevīm, as vysod palikšu tá, skaistynōšu tōs zámis dalenis, kur cyti zīdeni navar augt.

I sauleitá nūskupstāja mozū dieleni zīdu, bet vīna naatstōja. Vīnumār syutāja iz jū brōļus spaitus i tī stōstāja zīdenám par vysu, kū tik ceļojūt rādzāja. I zīdenš auga, prīcōjās i smaidāja.

Atskrāja mozi cīma bārni plyukť plotōs pūra lopys, jo gūtenis tōs lobprōt ādā. Bet cik jī nūzaprīcōja, īraudziejuši skaistu zalta zīdeni!

— Tys kai sauleitá speiđ — runōja vīna moza maitineitá. Ūtra pībiļdāja:

— Nu kureinis tys zīdenš? Pūra lopys nikod nazīdāja. Kai mās tū zīdu nūsauksim?

— Ka tys izauga pi pūra lapenis, to sauksim jū par Purineni — sacāja treša, vacōka maitiná.

— Labi, lai bēs Purinenš, — pīkryta mozōkōs.

Nu tō laika kotru godu, kai tik sauleitá nūdzan snīgu,
izkausej zámi, Purinenš, tys aizbūrtīs saulis spaitenš, puškoj
mitrōs, staignōs pļovys i bārni ar prīcu plyuc tō zalta zīdeņus.

Naktineica

Kurs gon bārns, kura jaunova, jauneklis napazeist maigi zylōs rudzu pučēitis, parosti pi m̄ysu par naktineicu sauktys? Mīlō, jaukō pučēitá pa lelōkai dalái ir par rībumu m̄ysu tāvīm-zámdarim i tī vysaidá zinī grybātu tū izskaus̄t nu labeibys dryvom, tūmār tys gondreiž nav īspiejams. A kai tei pučēitá tyka labeibā? Pazaklausit, kū legenda stōsta. Ŗaizi dzeivōja vīntūleigs veceitš. Ni jam beja rodu, ni draugu. Ilgi jys kleida pa pasauli, ilgi vōrgōja, Dīvs apzažālōja i dāvá jam pastōveigu dzeivis vītu — ustabeni syla molā i klōt pi tōs augleigys zámis gabaleni. Veceitš īgōdōja sáv gūteni i sadūmōja zámis gabaleni apsāt̄ ai labeibu. Jys dūmōja: gūtená dūš maņ pīnu, meža bitš sanásš madu, a zámī izaugš maizeitá. Gon b̄yš maņ, gon nabogam i celá gōjjiem. Apora jys zámeiti, apsāja ai rudzim, apvylka sovu sātu i dryvu ai skuju žūgu i kotru dīnu, sauleitái lācūt, gōja apzavārtu i prīcōjās, īraudziejš ka zaļō rudz-zōleitá apsádzá tymsū zámi. Atgōja snīga mōtá i ai boltu vylnaineiti apsádzá zaļū rudz-zōli. Tei aizmyga i gulāja, cikom pavasara sauleitá tōs naizmūdynōja.

Pavasārī ik reit veceitš gōja ap sovu driveni i prīcōjās rādžādams, ka jō rudz-zōleitá ai kotru dīnu stīpās garumā, aug

maigi zalá. „Ek bȳš maizeitá!” — dūmōja veceitš. A natū dūmōja jō īnaindņiks. Tik pazaklausit:

Tymā sylā, pošā bīzūknī, kur cylvāka kōja nadreiktš spárt, kur paš putinenš i gūdeigs meža zvierš naīt — ai leikumu sūļōdams caur tū vītu, dzeivōja brīsmēigs meža gors. Tik vyłki i lōči dreiktāja tyvōtīs jō nūmetnái — cyts nikas. I taidš táv beja speitņiks ka gūdeiga cylvāka syła klōtbȳtnī nacītá. Ka gadājās tyvumā dzārōjs voi kaidš palaidnis, to meža gors grōbá tūs sovūs nogūs i tai nūvolkōja pa syła pūrim, syunōkļom, ka nabogs vysu dzeivi pīmināja. Seviški ai dzārōjim meža gors mīļōja spielātīs. Nūzametš prīdis viersyunī, vasalom dīnom tupāja i gaidāja, kod kaidš nu krūdzená streipuļōš caur sylu. Pamaniejs taidu tivleitš apmyglōja jō acš i vodōja pa sovu sylu, pa syła slāpnōkom vītom cikom beidzūt īvádá dyunī, kur naboga dzārōjenš, īgrimš leidz podušom, tupāja leidz saulis lāktam, a meža gors dyucá apleik i smājās. I vot, tys speitņiks, meža gors, izzynōja, ka syła molā veceleitš nūzametš iz mīreigu dzeivi. Vyspyrms jys syutāja sovu vadaklu — palādu. Tei vasalom naktim blōvā i nadává veceišam gulāt. A voi veceitš beisīs palādys?

Pazasmāja par najaukū tōš blāušonu i cik tō. Meža gors rādž, ka tys naleidz, skrīn patš. Aplidoj ustabeni, driveni i smīdamīs īzalaiž syła bīzūknī. I veceiša mīreigō dzeivá beidzās. Sārga apmeklej jō gūteni tai, ka tik-tik izglōb tū; sazaceļ vīsulš, nūraun ustabenis jumtu, sajauc žūgu, nūgulda prīdi par ceļu, kur veceišam jōīt, voi sajauc olūtā iudini. Veceitš vys nikō. Zemņika

dzeivī tōs bādys jau nav nikaidys bādys. Ka tik maizeitá augtu. A maizeitá — salmenš salmenī tik skaisti zaļoj, mat vōrpys; teiri prīks pazavārt.

Kaidā reitā, kai parosti, veceitš izgōja apzavārtu sovu labeibys dryvu. I — ak, tovu pūstu, tovu nalaimi! Storp labeibys stībreišim, kur viņ verīs, saaugusá narádzāta nazōlá i taida zoroja, ka ai sovim zorim gryuž tīvūs stībreišus iz vysom molom. Veceitš aizlauzá rūkys. Raudzāja nazōli izrevāt, a kas tū dává! Nu molys vāļ varātu, a tībrīņ tu, ciļvieceņ, dziļōk! I kū dīna, nazōlá taisōs vys lelōka, kuplōka, a labeiba sōk nīkuļōt, dzeļtāt. Veceitš atsasāda iz ustabenis slīkšná, sajámá golvu i aizraudōja. Kū niu äsš patš, kū dūš nabogam, kū celá gōjiejam? Umai nu labeibys izatryuka mozs, palāks putinenš i trallynōdams, zvaneidams pazacālá gaisā. Veceitš pacālá golvu, verās, — ceiruleitš pi padebešim skandynoj Dīvam dzīsmeni. Saprota veceitš pi kō bādōs paleiga jōmeklej i atvālādams sevi Vysuaugstōkijam, atvielāja jam i sovu labeibys driveni. Izražis jam palyka vīgļōk i mīreigu prōtu gōja iz naktš dusu. Guļ veceitš i nazyna, kas jō drivenī nūteik. Vot, atsadarāja spūži dabasi i pulks boltu eņgeļu nūzalaidá veceiša drivenī. Teirīs dabass zylgoj, mienesneica maun pa tō zylumu i syuta bōlus spaitus iz guļūšu zámi, a boltý dabasu gori ai sovom caurspeidūšom rūkom jem dabasu zylumu i kaisa pa nazōļom. Tai jī strōdōja leidz austrai. Izlácá austrā — reita zvaigzneitá, i eņgeli dzīdōdami aizlidōja. Sauleitái lācūt, veceitš pīzacālá i, pōrmetš krystu, gōja apzavārt driveni. I — ak,

tovu breinumu! Voi dabasu zylums nūzalaids iz zāmi? Ik nazōlis zarenī, kai zylō dabasu actenā, speiḡ skaists zyls zīdenš. Zīdeņu skaistums tai aizgrōbā veceiša sirdi, ka aizmiersš bādys jys atsamátá iz celim i dzīdōja Dīvam pateiceibys dzīsmi, teikdams:

„Pīdūd maḡ, Radeitōj, munys naprōteigōs bažys. Vōjs cylvāks asu i bīži naizprūtu Tovu ceļu. Tu i ļaunu mōki pōrvāršt par lobu. Lai tod šī dabasu zīdeni prīcynoj i aplaimoj zāmis vōrguļus”.

I leidz šai dīnai dailī, zylī zīdeni prīcynoj mozeņūs i jau navīnu izglōbā nu bods nōvis.

Vot, pa lelys piļsātys īlu īt vācineitá. Sakrypušōs rūkōs ryupeigi nas skalini. Tymā rudzu pučēitis. Bogotī piļsātnīki, seviški jauni cylvāki, bārni nūpierk pučēitis i vācineitái ir maizá. Pa īlu tak, voi kur pi styura stōv skrondaina maitiná i rūceņōs tur zylu puču saineišus. Zylōs bārna actenis lyudzūši skotōs iz caurgōjjeim. Tī saprūt māmu ocu lyugšonu, nūpierk zylōs rudzu pučēitis i bārns prīceigs tak iz mōjom, kur, varbūt, slymō mōtá gaida maizis gabalená. Tai daiļō pučēitá, mýsu tautā par naktineicu saukta, jau na vīnam nāsá svieteibu.

Vysbolis

Solts zīmys reits. Vieji gaudoj, snīgu koponys dzan. Tysmīs syls žieleigi šņōc, vaiđ, šaļtim kūku zori brakš — tá vacīs Lauzka mieginoj spāku. Lauzkam gara, bolta bōrda, pylna speidūšu vyzuļu, zeiļu. Golvā snīga capurá. Borgīs vecš, pastaigōjš pa mežu, palauziejš kūku sōnkauļus, īleida sovā lads pilī drusku atsapyust. Par atpyutys laiku syutāja sovu mozu unučku, Snīgputeiti, apzavārt: voi jō pavaļstnīki labi dorbojās. Snīgputeitá laimeiga sprukusá nu vactāva pilš, kur na cīž mīļōja palikt, lakstāja kai putinenš. Šaļtom īkōpá augstōs prīdis viersyunī, šaļtim izskrāja iz plotō boltō teiruma, voi otkon takalāja pa meža bīzumu. Šudiņ seviški jai patyka skraidāť pa klusōm meža stidzeņom. Tá nikas jōs mīra natraucāja, nikas naapskaudá jōs boltū svōrceņu i zylū acteņu. Breineigi gon rōdōs, ka Snīgputeitái zyls actenis. Bet pi jōs boltū svōrku tōs ļūti gleiti izaskatāja i vactāvs Lauzka seviški tōs actenis mīļōja. Acteņu deļ jys tū mozuli sorgōja kai vyslelōkū dōrgumu i mīļōja maitini tik stypri, ka nikod nikō jai naatteicá. Kō tik Snīgputeitá gribāja, tū dabōja. Nabeja jau tys Lauzka vīnkōršīs vecš; jys tak beja vareigs karalš, a

Snīgputeitá beja moza princesá. Princesái beja daužz kolpu i kolpyņu, seviški jai patyka viejenš, kurs, leidzeigi vysōtrōkijam zyrgam jū vyzynōja, nosōja pa kolnim, līkņom, par azarim i upom, pa lelym mežim, paņ násá jū par plotū jyuru. Šys ceļš Snīgputeitái seviški patyka. Tik iz dīnvydim i dīnvydvokorim viejenš jōs nanásá. Tymōs molōs dzeivōja Korstums — myužēigīs Lauzkys īnaindīks.

Tys, pamaniejš skaistu Lauzkys unučku, lyktu jū nūsleicyņot, voi paņ izkausāt kai zalta gobolu. Kū tod biedēigīs vecš dareitu? Ar Snīgputeitis nōvi jam bȳtu jōmierst; veča sirdš nu žāluma pōrpleistu kai pleist klintš nu jō ciertīnā. Viejam styngri aizlīgts iz tīni princeseiti nosōt.

A šudiņ Snīgputeitá palaidá Vieji atpyutā i poša mīreigi staigōja pa mežu. Nazkas jū viļktiņ vylka vys tōļōk i tōļōk mežā. Umai Snīgputeitá nūstōja celā: izdzierdā nazkū raudūt. Maneigi nūzaklausiejusá, gōja iz tīni, nu kureinis atskanāja gaužys raudys.

Kū tod jei atroda? Maitineiti appleisušu, plōnōs drābjōs gārbtu, zylo mastyngušom rūceņom, boltu vaigu, izraudōtom acēņom. Lobōs Snīgputeitis sirdi samīdzá žālums. Maitineitá beja jōs auguma i rōdīs na vacōka par vīnpadsmīt godu.

— Kō raudi, mozō, voi celá nazyni? vaicōja princeseitá.

Maitiná pazavārā iz boltōs princeseitis i rōdīs, mīlȳ vōrdi jū drusku sasiļdāja. Īzadrūsynōjusá mozō sōka stōstāt.

Asu bōrineitá. Dzeivōju pi pamōtis. Pamōtá vysaiž mani mūka, dzan pi gryutim dorbim, a āšņ dūd sakoltušys maizis

gorūzys i soltu iudini. Apzagierbūt maņ nav ar kū, redzi lupotys viņ krotōs, bet tōs ni-ni nasylda. Tam laikam eistō pamōtis maita staigoj zaidūs i cauņu kažukūs, kai kaida princesá i nikō nastrōdoj. Šudiņ jai īzagribāja puču. Pamōtá padzierdusá sovys maitys vieleišonōs, tivleņ lyka maņ īt iz mežu puču maklātu. A kur to as tōs pučis lai jemu? Mežš nūgrimš zam snīga, zámá ladā īkolta. Kur tá pučom augt? A bez puču as nadreikstu iz mōjom grīztīs. I maitiná otkon sōka raudōt.

— Naraudi, bōrineit, aizrunōja Snīgputeitá, — maņ tevš žāl. Pagaid, varbūt as vareišu táv kū paleidzāt. Pagaidi itá zam prīdis. Ša muns boltjš kažucenš, sedzīs, tod nanūsaļsi. As skrīšu iz vactāti. Jys ir gudrs, vysu zyna, jys pascās, kur pučēitis zīd.— Snīgputeitá, apsagusá mozū bōrini, aizskrāja iz karalá Lauzkys pili. Lauzka pašulaik, sabūzš bōrdu, gribāja īt meklāt sovys unučkys; jam garlaiceigi bez jōs palyka. Snīgputeitá satyka jū iz slīkšná.

— Tāteit, kur īsi? — jei mīly vaicōja,

— Vajag, maitiņ, pazavārt, kū mežš dora, voi nav īsōcš jūkōt. Tod gon as jam parōdeišu...

— Vactāteit, naāj šudiņ — lyudzās Snīgputeitá — maņ vajag ar tevi parunōt.

Vacijam gon nazagribāja sādāt lads pilī i skaitāt zvaigznis; jam lobōk patyka staigōt pa mežu i spākōtīs ar lelēm kūkim, kuri zam jō skūpstu brakšāja viņ, bet princeseitá tik jauki runōja, mīlynōjās, ka vacijam sameikša sirdš. Jys nūzalaidá iz vyzuļōjušō

lads sūla i Snīgputeitá vīgli nūzamátá pi jō kōjom. Jei sādāja iz moza meiksta, bolta krieslená, kai jau mozai princeseitái pīdar.

— Vactāteiņ, kod pučēitis zīdās? — umai pavaicōja Snīgputeitá.

Lauzka to jau nimos nagaidāja. Puču laiks jam na pa prōtam. Jys savylka pīri i dryumi teicá.

— Pučis, pučis, kam táv tūs puču vajag. Voi ta tovi svōrceni nazīd kai boltōkō dīnvydu lileja i voi tovys actenis naspeiđ, kai zylō vysbolá.

— Vysbolá? Kas tei taida? As naasu vysbolis redziejusá, pasok kod vysbolá zīdās — lyudzās mozō.

— Oi maitiņ, nazyni kō gribi! Tá v nav breivi iz vysboļom vārtis, runōja vecš. Mozō princesá šūŗaizi tik uzbōzeigi lyudzās, ka golā Lauzka, glōsteidams jōs gaļveni, teicá:

— Maitiņ, vysbolis i pec tam cytys pučis zīdās tod, kod rádās sovu princesi breivu.

— Princesi? Voi ir vāļ kaida princesá? Kō deļ nikod maņ par jū napastōsti? Varbūt jei maņ par draudzini bētu, tod as vīntuleigi nastaiģōtu.

— Nā, bierneņ, gryuši nūzapyusdams runōja Lauzka. — Tei princesá ir vyslelōka muna i tova īnaidnīcá. Ŗaizi maņ pazaveicá jū paveikt i īslūdzāt cītumā. Niu nav kō beitis, nikas mums nadrauđ. Cītuma durovys ir styprys i atslāga pi maņš. Nikas nu cītuma jōs naizlaisš.

— I kai tei princesá izaskota? Pastōsti, kai jei izaskota? Voi ir tik paņ bolta kai as? Voi tei princesá bōriņu žāloj?

— Otkon nīkus izgudrōji! Nu kureinis tu zyni par bōrinim? Voi tāv kas stōstāja? Mýsu apkōrtnī jau taidu nav, — runōja Lauzka.

— Nav? Nu kureinis atgōja taida moza, lupotōs gierbta, vōja maitineitá? Satyku jū mežā iz kolna. Stōsta, ka šū pamōtá padzynusá iz mežu pec puču. Maņ tyka žāl nabadzis; as apsūlieju nūvástj jū iz pučom, tik pyrmōk atskrieju šur, izzynōtj, kur tōs pučis aug. Vactāteiņ, pastōsti, pastōsti, cytaidi pamōtá maitini nūsisš, — lyudzās boltō princeseitá.

Niu Lauzka sabūzá pīri, paglōstāja bōrdu i, borgi vārdamīs iz mežu, runōja:

— Tai jau tōs pamōtis i dora. Pag, as gon jū pamōceišu. Šūpaņ nakti īšu ar rungu iz jōs mōji; zynōš, kū zeimōj pa maitu vōrdzynōtj.

— Vactātj, i kas býš ar bōrineiti? Voi jei pučeišu nadabōš? Pasok, kur pučēitis aug. Cikom tu strōpeisi pamōti, as nūvesšu maitini iz pučom.

— Iz pučom tāv navar. Golā pučis tik tod zīdās, kod īslūdzeitō princesá tikš nu cītuma, a tōs as nalaisšu valī.

— Vactāteiņ, lyudzams, pažāloj bōrineitis, palaiđj puču princesi valī. Dūđ maņ atsliedzeni, as nūteceišu iz cītumu i palaisšu jū.

— Apreibi mozō! Tu vāļ nazyni, ka kai tik puču princesá tikš nu cītuma, táv b̄yš jōmierst i maņ jōit iz tōlejū molu, a itō jau navar pīlaist, — runōja Lauzka i, pavylkdams Snīgputeiti aiz rūkys, turpynōja: — lobōk šuráj pastōsti maņ, kū vieji sviļpoj.

Tá vacīs īgōja sovā pilī i īvádá tī nūskumušū Snīgputeiti. Mozijai ļūti gribājās glōbt̄ bōrineiti, kas tī mežā zam prīdis gaida. Labi, ka pasvídá jai sovu boltū kažuceni, cytaidi bōriná b̄ytu nūsolusá.

Niu vacīs Lauzka atsazvālá iz vyzuļojūšōs koponys, Snīgputeitá atsasāda iz mozō boltō krieslená i stōstāja, kū vieji sviļpoj. Zam maigō princesis bolsa vecš aizsnaudá i namanāja, kai cītuma atslāga izkryta jam nu ozūtis. Princeseitá dreiz pagiva tū i nūpītni apskatāja. Iz atslāgys beja raksteits: „Saulis puču princesis cītuma atslāga. Cītums augšī padebešūs.” Kō ta vairōk? Snīgputeitá pazavārá iz sova vactāva, kurs jau tik stypri aizmyga, ka sōka krōk̄t.

— Tys labi. Cikom vactāvs guļ, jys parosti guļ ļūti ilgi, as vareišu nūskrīt i koč iz breideiša palaišt̄ puču princesi, — dūmōja Snīgputeitá,

Niu jei celās nu sova krieslená, lieni, klusu izsleidāja nu vactāva pilš i, sādusās vīglō viejená mugorā, aizlidōja iz padebešu cītumu, kur beja puču princesá slāgta. Jei lieni, lieni, pīzatyvōja pi cītuma durovom, īlyka atsliedzēni, atdarāja... Nazkas paspeidā jōs acīs. Tá princesá Saulá, jauka, smaidūša, skaistim garim zalta motim celās nu tymsa kokta i ar pateiceibu

gōja skupstāt mozū Snīgputeiti. Snīgputeitá naizcītá puču prīncesis skūpsta. Jei sōpeigi aizvaidāja, apgeiba i kai bolts tvaiku mōkuleitš nūkryta zámī. I breinums; nūkryta taišni pi mozōs bōrinis kōjom.

Bōriná skotōs apleik i breinojās: meža kaļnenš, tōļōk līkná zilā zīl nu skaistom vysboleižom. Kod tōs izauga?

I kur palyka boltjš prīncesis kažucenš? Tys nazkur izputāja, tik nu augšīnis, puču prīncesá Saulá, smaideidama skūpstāja bōrinis golvu, siļdāja mozōs rūcenis, ar kurom tei niu plyucá pučēitis. Meža bīzumā nazkas kai mierdams aizvaidāja: — „Snīgputeiž, maitiņ, tovys actenis...”

Tōs zylōs vysboleitis beja Snīgputeitis actenis.

Sudobra lileja

Lela azara krostūs snaudá vacīs syls. Sylā beja moza mōjená, sylnom nūaugušu jumtu. Mōjenī vizāja divi sudobrōtys gaismys. Vīnu izstorōja lileja, kas vīnmār zīdāja mozijā lūdzenī, a ūtra sudobrōtō gaisma gōja nu siermīm veceiša motim. Veceits beja gluži vīns ar sovu našķiramū draudzini, sudobra lileji. Tei vīnmār smaržōja, vizāja i prīcynōja vīntuļū veceiti. Apleik azaram, syla izciertumūs i leidzonomūs vīna ūtraī cīži glaudās klōt cīmotu mōjenis. Tymōs dzeivōja lobi cylvāki. Jī vysi mīļōja siermū vīntuli i apbreinōja jō sudobra lileji. Dažim lykōs, ka lileja ir mōksleigi darynōta nu teira sudobra, daži otkon skaidri rādžāja, ka tei ir dzeiva, vīnmār zīdūša i smaržojūša pučá. Nivīns nazynōja, nu kureinis veceits ir atgōjšs i kaidis jam vōrds. Nivīns i nasaprota, kai veceits spiejšs izaudzynōtš tik breiniškeigu puči. A vaicōtš jī navaicōja.

Veceitš beja jīm lobvieleigs, kotram snādzá paleiga rūku, kotru prīcynōja bādōs, pacálá gorā, samīrynōja naidinīkus. Kura

sirdī īstorōja breiniškeigōs lilejis gaisma, tys jutōs laimeigs, palyka prīceigōks i lobōks.

Sōkumā cīmotu ļaudš saucá veceiti par gudrū vīntuli, a vālōk sōka saukṭ šaidi: „Mýsu lobīs vīntuļš”. Lobs jys beja i šys vōrds jam cīneiģi pīderēja. Nabeja nivīnā, kuram veceits býtu pōri dariejš. Iz jō lyupom vīnmār rūtōja lobvieleibys smaidys, dabasu zylyjōs acīs mirdzēja naizseikstūša tyvōkū mīlesteiba. Ka pi veceiša atvādá kaidu nūzīdznīku, i tod mīlesteiba naizdzysa nu jō acim. Tik tymōs pamirdzēja dzidrys osoru pierlis. Veceitš bučōja nūzīdznīka pīri i jō osoru pierlis kryta tam iz golvys. Sajutš syltū volgumu, nūzīdznīks pazemeigi līcá golvu i satrīktu sirdi izzyna sovys vainis. Veceiša osorys mozgōja nūzīdznīka sirdi. Vysā atjaunōts, jys atsagrīzā sātā i dzeivōja prīškeimeigi.

Tōlōku cīmotu ļaudš bīži īlyudzá veceiti pi sevá. Jys gōja lobprōt, násá prīcu tī, kur plyudá bādu osorys, násá mīru i saticeibu tī, kur īnaids plásá ļaužu sirdš. Sudobra lileja gon palyka mōjenī pi lūga, bet breiniškeigīs tōs smōrds i spūžums gōja veceišam leidza. Nivīnam naīgōja prōtā zagṭ breiniškeigū puči. Vysi mīļōja veceiti i pa jō prūmbýšonys laiku sorgōja jō vīntuļū mōjeni. Kaidā dīnā veceits dāvās garōkā celā. Īdams jys īzagrīzā lelā sādžā. Tī valdēja naporosts klusums i nabadzeiba. Nivīnā sādžys pogolmā naīzadzīdōja gailš, naīzarēja sunš. Cylvāki beja bōlom sejom, īkrytušom acim, skrondainim svōrkim. Sādžys nūmalī pi poša celá gļaudās moza, nūzaškībusá mōjená, cauru cysu jumtu. Durovōs iz slīkšná sādēja mozs puiseitš lynu

kreklenī. Gaļveni jys beja pasliepš kaulojōs rūceņōs i gauži raudōja. Tik vīna mōja sādžā beja skaista, bogota; tōs īpašņiks beja sorkonu seji, parasnys veirīts. Tys beja krūdzinīks. Stōvādams krūga durovōs, jys jautri sviļpōja. Īraudziejš siermū veci, jys jau nu tōlīnis sōka tū nūvārōt.

— Kas jys taidš varātu bīt? — dūmōja krūdzinīks. Varbūt kaidš lels kungs naboga tārpā? Jō seji speiļ kungu cīneiba. Jys skrāja veceišam priškā i aicynōja: — Kungs, napasmōdāj munys pajumtis. Iedīnā i dzierīnā līkšu goldā, cik gribeisi. Veceitš apstōja, mātā skotu iz klusū sādžu i vaicōja:

— Kō pec sādžā tik dryums klusums?

— Navā nu kō jīm prīcōtīs. Vacō maizā apāsta, jaunō vāļ vōrpojās. Bodam pīzavīnōja vāļ slimeibys. Ļaunōkīs ir tys, ka paļ dzārt jīm navā par kū, a porōdā as nadūdu. Maņ ari gryuši klōjās: nikō vairs nanūpeļneju, — syurōjās krūdzinīks, a veceitš vāļ vaicōja:

— Voi seņōk jī daudzi dzārā?

— O — da! Koleidz jīm beja pylni klāvi lūpu, koleidz putynu būdōs mudžāja nu vystom, peiļom i zūsim, koleidz orūdūs pylns beja brīdušu gryudu, ari maņ lobōk klōjās. Dīn-dīnā opolē vālās munā kabatā.

Veceitš vys vāļ vārās sādžā. Īraudziejš nūzaškībušū būdeni meža molā, jys vaicōja:

— Kas dzeivoj tymā tī būdenī?

— Tik tys mozīs puiseiṣ. Agrōk dzeivōja i jō naredzeigīs tāvs. Puiseiṣ vādá jū ubogōṭ. Tāvs myra, bārns palyka vīns.

— A mōtá? Kur bārna mōtá?

— Tōs jys napīmiņ, beja vysā moziņks, kod mōtá myra,

— Kas ryupejās par bārnu?

— Nivīns. Kū tī par jū ryupātīs. Paskrīš pa ļaudim, paubogōš i dzeivōs. Nu, lyudzu, lyudzu, kungs, īnōcit munā mōjī, — klanājās krūdzinīks.

— Laki, īnōkšu, tik divatā, sacāja veceiṣ i gōja iz būdu, kur durovōs raudōja mozīs puiseiṣ. Krūdzinīks vārās i dūmōja:

— Kas jys taidis ir? Runoj kai kungs, izaver tik cīneiģi... Varbūt kaidis veiskups voi karalš uboga tārpā? Sovaidnīku pasaulī natryukst. Vāļ vairōk krūdzinīks breinōjās, īraudziejš, ka veceiṣ pajāmá bōrini iz rūkom, nūglōstāja, nūbučōja i násá šur.

— Nu drūši viņ jys ir kaidis būrš voi karalš, varbūt kaidis bazneickungs, kas losa atstōtūs bārņus, pīglauž bōriņus,

Veceiṣ kai lobōkō mōtá maigom rūkom násá puiseiti. Glōstu i nikod naizjustūs mīlesteibys apreibynōts, bārns aizmyga pi veceiša kryutum. Jō gaišō gaļvená ar pylnu pāļōveibu dusāja iz nesieja placa. Kod veceits ar bārnu īgōja krūga ustobā, krūdzinīks tivleņ lyka goldā lobōkū veinu, kvīšu maizi, klanājās i vaicōja:

— Lyudzu, lyudzu, kungs, kū nástš, dasu, sīru? Voi varbūt cáptš ūlinīku voi putyna cepeti? Veceiṣ pasmaidāja i sacāja:

— Maņ, lyudzu, rudzu rupmaizis riceni i solta iudiná skrūzi, a bārnám taidu paņ maizeiti i pīna skrūzeiti.

Krūdzinīks sarōvá placus i īdams ņūrdāja:

— Voi jys ir lels viļtinīks, voi skūpulš ... vajag jū cīžōk lyugt... Atnesņ maizi, pīnu i iudini, krūdzinīks otkon klanājās i skubynōja pi gordōkim iedīnim, i vīnmār dūmōja, kai izviļkt, kas ir tys sovaids cīmenš. Nikō prōteigōka nasadūmōjš jys vaicōja:

— Voi, jiuš, kungs, pazynot šō bārna tāvu, naredzeigū ubogu?

— Napazynu i tū nūžāloju.

— Parkū! — breinōjās krūdzinīks.

— Partū ka nūmiriejs beja muns jaunōkīs brōlš.

Nu lela izbreina krūdzinīks muti viņ izplātá, bet nivīna skaná nu tōs naizgōja. Vāļ vairōk jys beja pōrsteigts, kod krūga ustobā īgōja divi napazeistami cylvāki i bučōdami veceiša rūkys, runōja:

— Nūmīļōtīs tāvs, cik mās nūzaryupājam, naatroduši tevi syla mōjenī! Baiļōs, ka tu kur naizgaistu, mās skrājam, meklājam tevi, jo bez tevá naprūtom dzeivōt.

Veceitš sirsneigi sveicynōja īnōciejus i rōdeidams bōrini, sacāja:

— Redzit, Dīvs dāvá mýsim bārnu. Jys ir bōriņš i pušbodā kai pamirš. Jimsim jū leidza.

— Jimsim i mīļōsim kai sovu, — sacāja īnōcieji.

Aiziedš i nu garō celá atsapyutš, veceitš gōja apcīmōt sādžys ļaudš. Krūdzinīks stōja pi tīm divejim īnōciejim i seiki,

seiki izprašņoja, kaidi jūs pusī ļaudš i kas par sovaidu veci. Izzynōjš, ka pi veceiša vīnmār īzarūn daudzējī cylvāki padūma i prīcynōjuma maklātu, krūdzinīks nūlāmá pōrzacáļt iz tīni. Jys cerāja, ka jaunijā dzeivis vītā bjš dauđz īnōkumu. Šei dūmā tik ilgi mūcāja krūdzinīku, koleidz sakrōvš sovu montu vazumā, jys napōrzacáļá jaunijā dzeivis vītā. Pirms kū īsōkt, krūdzinīks dāvās pi veceiša pec padūma, kur lobōk cāļt krūgu. Pošraiz veceitš beja cīmotā pi slyma cylvāka, a mozīs puiseitš sylā lasāja ūgys. Vīntulijā syļa mōjenī beja palykusá tik sudobrā lileja. Napōrstōdama zīdāt tei kaisāja apleik spūdrus storus, izgorōja breiniškeigu smaržu. Krūdzinīks narádžāja spūdrūs storus, nasaūdá lilejis smaržys. Sudobrs žylbynōja jō acš, monta kōrá dzāsá pučis smōrdu. Kai aizbūrts jys stōvāja i vārās lilejī.

— Itik daudzi sudobra! Par tū var nūpierkt, lelu muižu. Parkū tik lela monta nivīns naapsorgoj? Paļ durovys nav slāgtys i lūgs attaiseits! — breinōjās krūdzinīks i sevī nūscāja: — Drūši viņ vacīs vīntulš ir lels būrš i šei lileja ir jō aizbūrtīs monts. Muļkeigi cylvāki tur tū par svātu... A ka varātu izzynōt būramūs vōrdus... Montā pītyktu vysam myužam.

Koleidz krūdzinīks breinōjās i dūmōja par lilejī aizbūrtū montu, pītácāja mozīs puiseitš. Pazinš senejū kaimini, bārns saucá: — Lai ir slaveits Jezus Kristus!

Krūdzinīks, īgrims dūmōs par montu, nadzierdāja krystticeigō sveicīnā. Jys vaicōja puiseišam:

— Soki, mozīs, kam pīdar šei pučá?

— Vactāteišam! Skaista? Tei tai zīd i zīd vysu laiku i nanūveist. Ni zīdenš, ni lapená nu tōs nanūkreit.

Krūdzinīks pasmaidāja. — Muļka bārns, — jys dūmōja, — lileja jam zīd i smaržoj, as tok radzu, ka tei ir nu teirōkō sudobra, Tai, tai... zīdlapenis sudobra, putekšlapenis teira zalta, a tōs myrdzūšōs laseitis iz lapeņom? O, tī ir eistī dimanti! Taidys lītyš as labi pazeistu. Maná vys napīvilš...

— Vactāteitš ik dīnys palaista lileji. Partū iz lapeņom tōs myrdzūšōs laseitis, — stōstāja mozīs, a krūdzinīks, palūciejš golvu, sacāja:

— Da, da... taidys lilejis nikod naveist.

— Voi jiuš jau rādzājat taidu puči? — vaicōja mozīs. As gon naasu redziejš i navaru tōs atsavārt. Tik skaista! Bet, reḗz jau vactāteitš īt! — Veceišam klōtu pīejmūt, krūdzinīks zamu pazaklanāja i sacāja:

— As pi cīneigtāva pec padūmā. Grybu tá apzamāš iz dzeivi. Tī maņ navā vairs peļnis. Lyudzu pasacāt, kur tá lobōk bītu izcālš krūgu?

Veceits pasmaidāja i sacāja:

— Pymkōrt nasaucit mani par cīneigtāvu, asmu vīnkōršš cylvāks. Ūtrkōrt ar padūmu naspieju jiusim pakolpōt, bet grybu pōrsorgōt, ka veļti cālsit tá krūgu. Šajīnis cylvāki nadzer ni veina, ni dagveina, tik teiru strauta iudini i pīnu.

— Dzierdieju, ka pi jiusu nu vysom molom saplyustūt dauḗz cylvāku, — taisnōjās krūdzinīks, a veceits sacāja:

— Saplyust gon, bet strauta iudiņš jīm lobōkīs dzierīņš.

Krūdzinīks dūmoj: — Drūši viņ strauts ir aizbūrts. Taidis iudiņš i maņ nūderās...

Naizsaciejš šōs dūmu, krūdzinīks vāļ vaicōja veceišam:

— Pasokot maņ cīneitīs kungs, kur var nūpierkļ taidu puči kai jiusu lileja? Tik skaista, tik smolki veidōta, ka ocu navaru nu tōs atrauļ.

— Taida pučā nav pierkama par naudu, — sacāja veceitš, a krūdzinīks breinōjās:

— Parkū nav pierkama?

— Par naudu nivīns taidys napōrdūd. Tū vajaga pošam atrašļ i ryupeigi kūpļ.

— Kur taidu atrašļ? Pasokot, par tū bogoti jiusim samoksōšu, — lyudzās krūdzinīks.

— Na vyss par naudu pierkams i na kotram nauda vajdzeiga. Laipni sacāja veceitš i skaidrōja: — Kod padzeivōsit itā ilgōk, tod jiusim stōsteišu, kur taidys lilejis aug i kai tōs dabojamys.

— Voi cīmota ļaudš tū zyna? — vaicōja krūdzinīks,

— Cīmota ļaudš nav maņ vaicōjuši, kur lilejis aug. Klusumā as jūs mōcu, kai atrašļ taidu puči i kai tū kūpļ.

Krūdzinīks dusmeiġs gōja prūjom.

Mozīs puiseitš, nūzaklausiejš obeju veiru sarunā, lyudzās:

— Vactāteitš, pastōsti, kur aug taidys pučis?

— Deļtam as tevi, bārns, pajiemu, lai tāv pasceitu, kur taida pučá meklejama.

Krūdzinīks izcālá lapnu krūga mōji, savádá dauđz vysaidu dzierīņu, bet tī tai i stōvāja buteļōs i ryuga. Nivīns naīzagrīzā jō krūgā, nivīns nanūgaršōja jō savastūs dzierīņus. Nu dusmom i bādom krūdzinīks pazaudāja sovu rasnumu, a cylvāki kai nagōja tai nagōja pi jō dzartu.

Jaunam pavasaram īzastōjūt, pieški izkleida ziná, ka vīntulīs veceitš smogi slyms i gaida nōvi. Cīmotu ļaudš gōja pi veceiša i lyudzá Dīvu, lai vāļ pagarynōtu jūs labdara dzeivi. Kaidā pavasara reitā veceitš lyudzá sagōjušūs ļaudš, lai tī iznastu jū pogolmā. Mōjená beja ļūti moza. Tymā nasaleida vysī ļaudš, kas gribāja rādžāt veceiti, dzierdāt jū vōrdus. Iznásá. Ļaudš apstōja apleik i klusi raudōja. Mozīs puiseitš glaudās pi veceiša kryutim. Vysim lykōs, ka siermīs veceitš leidzeigs jō kūptijai lilejai, ka nu obim izstoroj vīnaidā gaisma, obi izdveš vīnaidu smaržu.

I krūdzinīks ar sovu draugu, krūga spieļmani, beja klōtu. Pīšļiucš vysā tyvu puiseišam, krūdzinīks īčyukstāja jam ausī:

— Pavaicoj, kur dabojava taida lileja?

— Voi naredzi, ka jys patš ir kai tei lileja? — klusu atsacāja puiseitš. Dusmeigs krūdzinīks styumās nūstu i kūrnāja:

— Mozīs zyna, ka lileja palikš jō rūkōs. Par cytu jys nazaryup.

Veceitš mátá dzīstūšu skotu iz krūdzinīka. Laikam jys dzierdāja voi varbūt atmināja montrauša dūmys. Sajiemš spāku, jys īsōcá runōt:

— Nūmīļōtī, naraudit maná. As aizejmu, jo Dīvs sauc mani, a munys lilejis smōrds vīnmār palikš pi jiusim. Pošys lilejis navaru jiusim atstōt. Dīvs gryb, lai tei pavadeitu mani pi Jō gūdeibys krāsla. Bet ikvīns teiry sirdš i styprys grybys cylvāks patš var dabōt taidu puči.

Veceits apklusá. Klōtasuši klusu slaucāja osorys. Dažs aiz raudom nadzierdāja mierstūšō vōrda. Krūdzinīks kōri tvārá kotru veceiša vōrdu. Jys cerāja, ka veceitš pascās, kur sadabojama breiniškeigō lileja. Atgivš elpu, veceits runōja:

— Vajaga daudzi lobys grybys... jōit arvīnu augšōk... augšōk... nu sirdš jōmīļoj Dīvu i... tyvōk... kus...

Tá veceiša bolss aptryuka, gaišōs jō acš aizavārá. Veceiša elpai apklustūt, ari lileja nazkur izgaisa. Vīneigi tōs breiniškeigīs smōrds piļdāja gaisu. Ļaudš pakryta iz celim i bolsā raudōja, Vīneigi mozīs puiseitš, bučōdams soltū sova labdara rūku, mīreigi i styngri sacāja:

— Zviereju táv, vactāteitš, ka atraššu taidu lileji i atnesšu šajīnis draudzái.

Ļaudš izbreinā pazavārá bārnā, bet nivīns jam navaicōja, kur jys meklās breiniškeigū puči. Nivīns jam tō i nalīdzá.

Veceiti paglobōja ar lelu gūdu, viers jō kopa kūpenis īstatāja boltu lileji, jō mōjeni aizslādzá, a puiseiti draudzá pajámá sovā gōdeibā. Vysi jū mīļōja i žālōja, jo juta, ka jymā pōrgōjš veceiša mīlesteibys gors. Pec dažom dīnom skumá pōrjámá draudzi. Puiseitš izgaisa bez viestš. Ļaudš jū meklāja, saucá, vaicōja par jū

caurgājējiem. Nivīns nazynōja pascāt, kur puiseiņš palicš. I krūdzinīks ar savu spēļmani izgaisa, bet par tīm nivīns nabādōja.

Kaidā vosorys dīnys pīvakaŗi divi celáveiri īdami streidājās:

— As jiusim soku, ka atrassim jū augstūs kolnūs. Vacīs mierdams sacāja, ka jōit vīnmār augšōk, jōzaver saulī. Spāka maņ pītikš. Vīneigi tagad, pec dīnys tveicis, jūtūs drusku pīkuss. Vajdzātu pōrs dīnu atsapyust, īzagŗiņt pi gudrim cylvākim, kas parōdeitu ceļu iz augstōkim kolnim.

Ūtrīs tam pretōjās:

— As dūmoju, ka vajaga iz prīšku viņ īt i vārtīs dabasūs. Taida lileja drūši viņ krisš nu dabasim. Ka tik varātu gaisā tū nūtvāŗt. Dauđz ŗaižu asmu redziejš kreitūšys zvaigznis. Napīgrīžu tōm viereibys. Nazynōju, ka taida zvaigzná var pōrzavāŗst breinumpučī.

— Muļkeibys! As tūmār kōpšu kolnūs.

— A as īšu pa leidzonu. Maņ tei kolnūs kōpšonā napateik.

Streidājās jī, streidājās i izaškeira. Vīns, i tys beja krūdzinīks, aizgōja pasaulī augstūs kolnu maklātu. Atradš kolnus, jys dávās tymūs bez pavadūnā, īzadrōzā kolnu aizā i nūzasyta. Ūtrīs, krūga spēļmanš, lobs dzārōjs, labi viņ īmetš i vāļ ībōzš pylnu buteli kabatā, gōja pa leidzonu viņ, pa leidzonu viņ. Drūsmis deļ jys vys īmátá pa guļdzīnám. Kaidā naktī, labi īmetš jys ībryda muklōjī. Tī lākalāja moldu guņtenis i vylynōja dzārōji arvīnu dziļōk pūrā, koleidz jys īstyga tymā ar vysu savu augumu. i vysā iztukšōtu buteli. Tai tī divi breiniškeigōs lilejis maklātōji kai gōja, tai izgaisa.

Mozīs puiseitš gōja cytu ceļu. Atstōjš vīntuļū syla mōjeni, jys dāvās nazynomā celā. Satyktūs cylvākus jys laipni sveicynōja, ceļmalā krystus puškōja lauku pučeiņom. Dažkōrt i nakti pavadāja pi ceļmalā krysta. Tod, dīvbejeigi salicš saulī nūdagušōs rūkys, puiseitš skaitāja vokora lyugšonu, seikā bārnā baļstenī dzīdōja Jezum lobu nakti. Kaidā naktī, gulādams pi ceļmalā krysta, puiseitš sarādžāja sovaudu sapynu. Vysys dabasu zvaigznis laidās pi jō. Kotra zvaigzneitā, laisdamōs zāmī, pōrzavārtā teira zalta lilejī i dzīdōja:

— Stīp rūceni, puiseitš, jam mani, nāš syla mōjenī! Tu kliusi bogots i slavons, vaļdeisi zāmi i jyuru. Stīp rūceni puiseitš, jam mani, nāš syla mōjenī!

Zeidā i samtā mās īgierbsim tevi, teirzalta bičērūs tāv dzeramū snāgsim.

Stīp rūceni, puiseitš, jam mani, nāš syla mōjenī.

Zalta krūni golvā tāv liksim, pasaulā gudrūs pi kōjom tāv vāssim.

Puiseitš papurynōja gaišū gaļveni, stīpā rūceni, dzyna zvaigzneitis prūjom i sacāja:

— Najimšu, najimšu. Maņ vajaga sudobra lilejis, taidys, kaida zīdāja vactāteišam dzeivojūt. Tik taidu grybu atrašūt i nāšt tīm ļaudim, kas vactāti mīļōja.

Zvaigzneitis rindžī viņ grīžās i arvīnu tyvōk glaužās, kairynoņ, vylynoņ.

Puiseiņš pīzatoryka kōjōs. Kas tys? Saulá! Ai, saulá tik augši dabasūs, a as guļu? Pōrmetš krystu, nūskaitieņš reita lyugšonu, puiseiņš nūbučōja krystu i dāvās tōļōk. Jys gōja vīns vīneigs pa šauru lauku celeni. Apleik zaļōja labeibys dryvys, ceiruli trycynōja gaisu, puiseiņš vys gōja iz prīšku. Jys beja izsaļcš i lobprōt apāstu rupmaizis riceni, bet vakar beja apiedš pādejū leidza pajymtū gabaleni.

— Kas tys? Zvons?

Puiseiņš pazavārā saulī. Tei stōvāja pušdīņōs.

— Zvona kai mýsu draudzis bazneicā iz „Kunga eņgelš”.

Puiseiņš dāvās tōļōk zvonu skanis virzīnī. Pōrgōjš nalelu bierzeiti, jys īraudzāja boltu bazneiceni kūku zaļumā.

— Īšu, pagūdynōšu nūslāptū Dīvu. Jys pascās maņ, kur atrast lileji.

Bazneicā puiseiņš ilgi lyudzās. Īdams ōrā, jys durovōs satyka siermu bazneickungu. Jō acš vārās tikpaļ lobsirdeigi kai myrušō vactāteiša. Puiseiņš nūbučōja bazneickunga rūku i vaicōja:

— Gareigs tāvs, voi zyni, kur aug breiniškeigys lilejis? Parōdi maņ ceļu!

Siermīs goreidznīks pajámá puiseiti pi sevá, seiki izvaicōja, kur jys dzeivoj, kas ir. Puiseiņš stōstāja par sovu naredzeigū tāvu, kas ubogōdams myra, stōstāja par lobū vactāteni i jō sudobra lileji. Stōstāja i par tīm lobīm ļaudim, kas pījámá jū i mīļōja kai sovu.

— Tagad jī vysi skumst, ka navā vactāteiša i lilejis. As grybu
aiznāstj jīm taidu puči, — beidzá puiseitš.

Prīsterš lobsirdeigi nūglōstāja bārna gaļveni i sacāja:

— Tik dreizi, bierneņ, navar taidu lileji atrastj.

— Navar! A par kū? Jī tī rauđ i skumst.

— Voi tu jīm viņ gribi nāstj lileji? Sāv nagrybi tū paturātj?

— Kai taidu dōrgumu sāv viņ paturātj?! I vactāteiša lileja
zīdāja deļ vysu, kai tik jys myra, tai lileja izgaisa.

— Labi, puiseitj! Palič pi maná. Syuteišu tevi školōs. Tīr tu
īzamōceisi patš kūptj taidys pučis i atrassi ceļu iz breiniškeigū
lileji.

Pagōja vairōki godi. Draudzá, kurai puiseitš sūlājās nāstj
sudobra lileji, paraudōja pec sova izgaisušō puiseiša i gondreiž jū
aizmiersa. Vīneiigi vacō vīntulá kopa jī naaizmiersa i ik gods
statāja tī boltōs lilejis. Kaidā vosorys dīnā syla mōjenis tyvōkūs
cīmotu ļaudš ar izbreinu vārās divejūs ceļōtōjūs, kas gōja pa
stidzeni taišni iz syla mōjeni. Tyvōk pīskriejuši, jī pazyna, ka obi
ceļōtōji ir prīsteri: vīns vacs i vysā sierms kai bolūdš, ūtrs pošā
jauneibys zīdā.

— Taidys bŷtu bejš mŷsu puiseitš, ka nabŷtu izgaisš, —
īzamināja kaidys veirītš. Jō vōrdi īskanāja jaunō prīstera ausīs.

— Jiusejīs as i asmu, — jys sacāja. — Gōju sameklātj jiusim
taidu lileji, kaidā zīdāja mŷsu vactāteiša mōjenī. Pec ilgim godim
tū atrodu i atnešu jiusim.

Cīmota ļaudš saprota vysu. Ar prīcys osorom jī glaudās pi jaunō prīstera i pazateicá vacijam par izpaleidzeibu.

Pagōja vāļ pōrs godu. Mozōs syla mōjenis vītā pazacālā skaista bolta bazneicēnā. Lelū oltori puškōja boltys, smaržeigys lilejis, a oltora sagā beja ar zaltu īraksteiti vōrdi: „Mīļoj Dīvu i tyvōkū!”

